

Brahma Jnanavali Mala by Shri Adi Shankara - Sanskrit - Gujarati Full Unicode

(Rev 02, updated on 27th Feb 2016. Added first verse in Sanskrit)

બ્રહ્મ જ્ઞાનાવલીમાલા ભગવાન શ્રી આદિ શંકરાચાર્યજીની પરિપક્વ સાધકોને એક અમુલ્ય ભેટ છે.

સાધના કરતી વખતે જ્યારે સાધક શાન્ત થઈ જાય છે, ત્યારે એક પણ વિચારને મહત્વ આપવા પહેલા, બ્રહ્મજ્ઞાનાવલીનો જાપ કરવો, અથવા ધુઢાર્થ / તત્વાર્થ મનમાં યાદ કરવાથી સાધક સ્વયંમને (અહમને) ત્યજીને આત્મસ્થિતિમાં લીન થઈ જાય છે.

ભગવાન શ્રી આદિ શંકરાચાર્યકૃત

બ્રહ્મજ્ઞાનાવલીમાલા

સકૃત શ્રવણમાત્રેણ બ્રહ્મજ્ઞાનં યતો ભવેત્ ।

બ્રહ્મજ્ઞાનાવલીમાલા સર્વેષાં મોક્ષસિદ્ધયે ॥ ૧ ॥

'બ્રહ્મજ્ઞાનાવલીમાલા' રચનાનો માત્ર એક વાર શ્રવણ કરવાથી બ્રહ્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે, જેનાથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે. (૧)

અસંકલ્પોઽહમસંકલ્પોઽહમસંકલ્પોઽહં પુનઃ પુનઃ ।

સચ્ચિદાનન્દરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૨ ॥

હું સંગવિનાનો (અસંગી) છું, અસંગી છું, વારંવાર કહુ છું કે હું અસંગી (આત્મા) છું.

હું સચ્ચિદાનન્દરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૨)

નિત્યશુદ્ધવિમુક્તોઽહં નિરાકારોઽમવ્યયઃ ।

ભૂમાનન્દસ્વરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૩ ॥

હું નિત્ય છું, શુદ્ધ છું (માયાથી પર છું), મુક્તાત્મા છું, હું નિરાકાર છું, અક્ષય છું.

હું સચ્ચિદાનન્દ સ્વરૂપ છું. હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૩)

નિત્યોઽહં નિરવદ્યોઽહં નિરાકારોઽહમચ્યુતઃ ।

પરમાનન્દરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૪ ॥

હું

નિત્ય છું, દોષમુક્ત છું (અખણ્ડિત છું = undivided, અવિભક્ત છું = undivided, અવાચ્ય = [unblamable or irreproachable](#), અનિન્દનીય = unblamable), નિરાકાર છું.

હું પરમાનન્દરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૪)

શુદ્ધચૈતન્યરૂપોહમાત્મારામોઽહમેવ ચ ।

અખણ્ડાનન્દરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૫ ॥

હું શુદ્ધ ચૈતન્યરૂપ છું, હું પોતાનું સ્વરૂપ અભિવ્યક્ત કરું છું.

હું અખણ્ડાનન્દરૂપ છું (અખણ્ડીત આનન્દ છું) . હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૫)

પ્રત્યક્ચૈતન્યરૂપોઽહં શાન્તોઽહં પ્રકૃતેઃ પરઃ ।

શાશ્વતાનન્દરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૬ ॥

હું આત્મ ચૈતન્ય છું, હું શાન્ત, પ્રકૃતિ (માયા) થી પર છું.

હું શાશ્વત આનન્દરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૬)

તત્વાતીતઃ પરાત્માઽહં મધ્યાતીતઃ પરઃ શિવઃ ।

માયાતીતઃ પરંજ્યોતિરહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૭ ॥

હું ગુણ આદિ તત્વોથી પર છું, પરમાત્મા છું, હું (અનાત્મા - આત્માની) મધ્યના તત્વોથી પર છું, હું પરમતત્વ શિવ છું.

હું માયાથી પર, પરમજ્યોતિસ્વરૂપ છું. હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૭)

નાનારૂપવ્યતીતોઽહં ચિદાકારોઽમચ્યુતઃ ।

સુખરૂપસ્વરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૮ ॥

હું રૂપોથી પર છું, હું શદ્ધચૈતન્ય, ચિદાનન્દ તત્વ છું.

હું સુખ સ્વરૂપ છું, જ્ઞાન સ્વરૂપ છું, હું તે છું. હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૮)

માયાતત્કાર્યદેહાદિ મમ નાસ્ત્યેવ સર્વદા ।

સ્વપ્રકાશૌકરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૯ ॥

મારા સ્વરૂપમાં માયા કે તેના પરીણામરૂપે જે દેહ આદિ ઉત્પન્ન થાય છે કોઈ પણ તત્વો નથી.

હું સ્વયમ પ્રકાશરૂપ છું (સ્વયમ પ્રકાશક છું). હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૯)

ગુણત્રયવ્યતીતોઽહં બ્રહ્માદીનાં ચ સાક્ષ્યહમ્ ।

અનન્તાનન્દરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૦ ॥

હું ત્રણે ગુણોથી પર છું, હું બ્રહ્માદિનો સક્ષી છું.

હું અનન્ત આનન્દસ્વરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૦)

અન્તર્યામિસ્વરૂપોઽહં કૂટસ્થઃ સર્વગોઽસ્મ્યહમ્ ।

પરમાત્મસ્વરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૧ ॥

હું અંતરયામી સ્વરૂપ છું, હું કુટસ્થ છું (શાશ્વત, નિર્વિકારી, unchanging, anvil), સર્વવ્યાપી છું.
હું પરમાત્મ સ્વરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૧)

નિષ્કમોઽહં નિષ્ક્રિયોઽહં સર્વાર્માઽઽદ્યઃ અનાતનઃ ।

અપરોક્ષસ્વરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૨ ॥

હું અંગવિનાનો છું, હું નિષ્ક્રિય છું, હું સર્વોનો આત્મા છું, હું અનાદિ અને સનાતન છું.
હું અપરોક્ષ સ્વરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૨)

દ્વન્દ્વાદિસાક્ષિરૂપોઽહમચલોઽહં સનાતનઃ ।

સર્વસાક્ષિસ્વરૂપોઽહમહમેવાહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૩ ॥

હું દ્વન્દ્વોનો સાક્ષીરૂપ છું, હું સનાતન અને અચલ છું.
હું સર્વનો સક્ષી સ્વરૂપ છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૩)

પ્રજ્ઞાનઘન એવાહં વિજ્ઞાનઘન એવ ચ ।

અકર્તાહમભોક્તાહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૪ ॥

હું જ્ઞાન સિવાય બિજુ કશુજ નથી, હું વિજ્ઞાન છું.
હું અકર્તા છું, અભોક્તા છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૪)

નિરાધારસ્વરૂપોઽહં સર્વાધારોઽહમેવ ચ ।

આપ્તકામસ્વરૂપોઽહમહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૫ ॥

હું નિરાધાર સ્વરૂપ છું (મને કોઈ આધારની આવશ્યકતા નથી, હું કોઈના ઉપર આશ્રીત નથી), હું જ સર્વનો આધાર છું.

હું આપ્તકામ સ્વરૂપ છું (કામના વિનાનો છું - મારા સ્વરૂપમાં કામના નથી) હું
જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૫)

તાપત્રયવિનિર્મુક્તો દેહત્રયવિલક્ષણઃ ।

અવસ્થાત્રયસાક્ષ્યસ્મિં ચાહમેવાહમવ્યયઃ ॥ ૧૬ ॥

હું ત્રીતાપથી (ત્રણે તાપો - આદિદૈવિક, આદિભૌતિકમ આધ્યાત્મિક) મુક્ત છું. હું ત્રણે શરીરોથી (સ્થુળ, સુક્ષ્મ અને કારણ) શરીરોથી પર છું, હું ત્રણે અવસ્થાઓનો (જાગૃત, સ્વપ્ન અન્દ સુષુપ્તિ નો) સાક્ષી છું, હું જ પૂર્ણ, અક્ષય, અવિનાશી, નિર્વિકારી, શાશ્વત આત્મા છું. (૧૬)

દૃગ્દૃશ્યૌ દ્વૌ પદાર્થો સ્તઃ પરસ્પરવિલક્ષણૌ ।

દૃગ્ બ્રહ્મ દ્વિર્શયં માયેતિ સર્વવેદાન્તડિગ્ડિમઃ ॥ ૧૭ ॥

દૃગ્ (દૃષ્ટા) અને દૃશ્ય બને પદાર્થો એકબિજાથી ભિન્ન છે.

દૃગ્ (દૃષ્ટા) બ્રહ્મ છે અને દૃશ્ય માયા છે. આ સત્ય સર્વ વેદાન્ત દૃઢ નિષ્ચયપૂર્વક ઘોષણા કરે છે (આ સત્ય સર્વ વેદાન્ત સિદ્ધાંતના કરીને જણાવે છે) (૧૭)

अहं साक्षीति यो विद्याद्विविच्यैवं पुनः पुनः ।

स एव मुक्तः सो विद्वानिति वेदान्तडिण्डिमः ॥ १८ ॥

જેને વારંવાર વિવેકદ્વારા વિવેચન (વિશલેશણ, ખોજ) કરવાથી એ જ્ઞાન થાય છે કે હું સાક્ષી માત્ર છું (હું સર્વનો, માયાનો સાક્ષી છું) એ જ સત્ય (સાચું) જ્ઞાન છે. આ સત્ય સર્વ વેદાન્ત દૃઢ નિષ્પત્તિપૂર્વક ઘોષણા કરે છે, સુચવે છે. (આ સત્ય સર્વ વેદાન્ત સિદ્ધગર્જના કરીને જણાવે છે) (૧૮)

घटकुड्यादिकं सर्वं मृत्तिकामात्रमेव च ।

तद्वद्ब्रह्म जगत् सर्वमिति वेदान्तडिण्डिमः ॥ १९ ॥

ઘટ (માટણ), દિવાલ ઇત્યાદિ આબધુ (આ સર્વ) માટી સીવાય બીજું કશુંજ નથી તેજ પ્રમાણે સર્વ જગત (તત્ત્વરૂપે) બ્રહ્મ જ છે. આ સત્ય સર્વ વેદાન્ત દૃઢ નિષ્પત્તિપૂર્વક ઘોષણા કરે છે, સુચવે છે. (આ સત્ય સર્વ વેદાન્ત સિદ્ધ ગર્જના કરીને જણાવે છે) (૧૯)

ब्रह्म सत्यं जगन्मिथ्या जीवो ब्रह्मैव नापरः ।

अनेन वेद्यं सच्छास्त्रमिति वेदान्तडिण्डिमः ॥ २० ॥

બ્રહ્મ જ સત્ય છે, જગત મિથ્યા છે, જીવ બ્રહ્મથી ભિન્ન નથી (જુદું નથી). એમ સમઝવું કે (જાણવું કે) આ જ સત્ય શાશ્વત છે એમ વેદાન્ત ઘોષણા કરી ને સુચવે છે. (૨૦)

अन्तर्ज्योतिर्बहिर्ज्योतिः प्रत्यग्ज्योतिः परात्परः ।

ज्योतिर्ज्योतिः स्वयंज्योतिरात्मज्योतिः शिवोऽस्म्यहम् ॥ २१ ॥

હું અન્તરજ્યોતિ, બહિરજ્યોતિ, પ્રત્યગજ્યોતિથી પર છું

હું જ્યોતિયોનોજ્યોતિ (અર્થાત જ્ઞાન સ્વરૂપ), સ્વયમજ્યોતિ, આત્મજ્યાતિ છું. હું શિવ છું (કલ્યાણકારી આત્મા છું) (૨૧)

॥ इति श्री आदिशंकरभगवत्पादकृत ब्रह्मज्ञानावली सम्पूर्ण ॥

॥ इति श्री आदिशंकराचार्यकृत ब्रह्मज्ञानावली सम्पूर्ण ॥